

YENİ BİR YILA GİRERKEN...

Prof. Dr. Mithat MELEN

İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi.

Yeni bir yıla girerken Türkiye'nin ve dünyanın önünde ekonomik, siyasi ve sosyal açıdan çok ciddi sorunlar görülüyor. Önce demokrasinin gereği çifte seçimli bir 2015'i arkamızda bıraktık. Dünyada ise ekonomik ve siyasi açıdan çok da sakin olmayan bir yıl geçti.

Zaman zaman bize de yansıyan bir savaşa komşuyuz. Çevremizde patlamaya her an hazır dinamit lokumları var. Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarını sürdürmesi görüldüğü kadar kolay değil. Bir yandan dünyaya açılma, öbür yandan ekonomik ve siyasi istikrarı sürdürme zor bir süreç.

AB ile ilişkilerimizi zorunlu olarak daha fazla geliştirmek zorundayız. Çünkü Türkiye geçici bile olsa Rus pazarını kaybetmiş gibi görünüyor. Ayrıca Avrupa'da bir büyüme ve toparlanma var. Ayrıca göçmen sorunu artık sadece Türkiye'nin değil dünyanın da sorunu haline geldi. Avrupa kayıtsız kalamıyor.

Pahalı enerji kullanıyoruz. Rekabet marjımız bilhassa imalat sektöründe bu yüzden zayıf kalıyor. İthalatımız içinde 50 milyar doları bulan enerji ve ham madde faturası pahalı enerji kullanmamıza neden oluyor.

Türkiye'de elektriğin maliyeti çok yüksek olduğu için sanayimiz rekabet edemez halde. Son gelişmelerden sonra Rusların yapacağı nükleer santralde da sıkıntılar olacağı benziyor. Ucuz ve yenilebilir enerji için büyük yatırım gerekiyor. Enflasyon, döviz kuru ve faiz üçgeni yatırımcıyı caydırıyor. Türkiye'deki tasarruf eksikliği yabancı tasarrufların Türkiye 'ye borç olarak akması ile karşılanıyor. Türkiye'den paranın kaçmaması için yüksek faiz vaadi vermek dış borçları büyütüyor.

Türkiye ekonomisini üreten bir yapıya büründürmek, yüksek teknoloji mal ve hizmet üretmekle orantılı. Bunun içinde eğitim düzeyi yüksek bir toplum gerekiyor. Eğitim politikamızı yeni baştan ele almak zorundayız.

Dünyada ise ekonomik güçlerin yer değiştirdiği ve yeni ekonomik aktörlerin dünya sahnesine girdiği bir dönemdeyiz.

2015 yılı ekim ayında toplanan Uluslararası Para Fonu (IMF) önemli bir karar aldı. Çin parasını 1 Ekim 2016'dan itibaren özel çekme hakları (SDR) sepetine dahil edilmesini kararlaştırdı. IMF icra kurulu ise 30 Kasım tarihinde aldığı bir kararla Renimbiyi SDR sepetine dahil etti. Şöyle bir özetlersek, 1971'den itibaren dolar altın ilişkisi ortadan kalkınca IMF, SDR sistemini kurmak gerektiğini duydu. Önce 16 ülkenin parasıyla başlayan bu sistem Euro'nun devreye girmesiyle dört para birimine indi: ABD doları, Euro, Yen ve İngiliz Sterlini. 2009 dünya finansal krizi sonrası 20 milyar SDR olan bu olanak 200 milyara çıkarıldı. SDR aynı zamanda IMF'ye üye ülkelerin kotaları ve yararlanacakları kredi olanaklarının belirlenmesi açısından önemli bir hesaplama birimidir. Dünyanın ekonomik ve finansal koşullarına göre 5 yılda bir sepet ve içindeki paralar revize edilir.

Tablo 1: Özel Çekme Hakları (SDR) Döviz Sepeti Oranları (%)

Para Birimi Dönem	ABD Doları(\$)	Euro (€)	Japon Yeni (¥)	İngiliz Pound'u (£)	Çin Yuanı (Renminbi -¥)
2011- 2016	41,9	37,4	9,4	11,3	-
2016- 2021	41,73	30,93	8,33	8,09	10,92

Kaynak: <http://www.imf.org> (2015), *Tablo okuyucu için tarafımızca sadeleştirilmiştir.

2011-2016 döneminde doların bu sepetteki payı yüzde 41.9 iken 2016-2021 arasında yüzde 41.73 oluyor. Tablo 1'e bakınca Çin'in payının yüzde 10.92'ye çıkarıldığı görülüyor. Bu hesaplamada dikkate alınan, önce ülkenin ihracatı, sonra rezerv olarak tutulan paraların oranı, yılda döndürdüğünüz döviz miktarı ve hisse senedi, tahvil gibi kâğıtlarda payda büyüklüğü, parametreleri var. Böyle bir tablonun Çin ekonomisinin dünyadaki yerini anlatması bakımından önemi var.

Burada dikkat edilmesi gereken Euro, Yen ve Sterlin'in dünya ekonomisi içindeki ağırlığının azalmasıdır. Çin'in ise bir ekonomik güç olarak küresel sistem içine girmesidir. IMF üyelerinin paraları

konvertibldir. Ancak her para rezerv parası olarak kullanılmaz. Şimdi Çin'in parasının rezerv para olarak kullanılması dönemine geçiyoruz.

Bu Çin'in elinde tuttuğu 3.5 trilyon dolara yakın rezerv paranın da sistem içine dönmesi demek olacak. ABD Federal Rezerv'in yüzde 0.25'lik faiz artırımını Çin'in elindeki dolarların tekrar ABD'ye kaymasına neden olacağı benziyor.

Gözlerden kaçan Rusya'nın dünya ekonomisi içindeki gücünü özellikle petrol fiyatlarının varilde 35'li dolarlara düşmesiyle azaldığı, bunun yerine Çin'in uluslararası para ve finans sistemi içine daha fazla entegre olduğu gerçeğidir. Rusya'nın askeri ve siyasi olarak agresif tutumunun arkasında ekonomik zayıflamanın getirdiği gerginliğin de unutulmaması gerekir.

Türkiye'ye dönünce, bizleri zor bir dönemin beklediği kesin. Kesinlikle çevremizde uçuşan savaş rüzgârlarının dışında kalmamız gerekiyor.

Artık bir borç yönetim mekanizması haline gelen Hazinemizin ise fonksiyonlarını artırması, Merkez Bankası'nın üzerindeki yükü azaltması lazım. Türkiye'nin gerçek bir güç olabilmesi için her şeyden önce siyasi ve ekonomik istikrara ihtiyacı var. Son yıllarda göreceli olarak yakalanan bu istikrarı sürdürmek ve her ne pahasına olursa olsun terörü bitirmek gerekiyor. Tek çözümün ise demokrasi olduğu gerçeğinin de altını çizmek lazım.

Artık Çin parası Renimbi'yi yastık altında saklayacağımız bir döneme girdik.

Dünya değişiyor.